

مروری کوتاه بر یکی دیدگاه‌های

پرویز شهیدی، مترجم شهیدی، درباره ترجمه

فقط دانستن واژگان کافی نیست

خادم! پرویز شهیدی با ادبیات به صورت شفاف‌ی و به واسطه مادربرزگشی آشناشد، «مادربرزگم سواد خواندن و نوشتن نداشت، اما داستان‌های «هزار و یک شب»، «اسکندرنامه»، «امپارسلان نامدار» و ... را از حفظ بود. با شوق به داستان‌های مادربرزگ گوش می‌دادم.» رفته رفته، اشتیاق به ادبیات در او بیشتر و بیشتر شد و به این ترتیب، وقتی خواندن آموخت، بی نیاز از دیگری و مستقل، رفت سراغ ادبیات داستانی که دیگر محدود به داشته‌های مادربرزگش نبود.

کثرت آثار و عطش خواندن سبب می‌شد شهیدی نوجوان گاه تمام وقتش را صرف آن کند، «وقتی به دبیرستان قدم گذاشتم، کتاب‌خوانی را حرفه‌ای دنبال کردم، آن‌چنان‌که مطالعه بخشی از زندگی‌ام شد. حتی یک سال هم به واسطه زمان بسیاری که برای مطالعه غیردرسی می‌گذاشتم مردود شدم. گاهی اوقات، شب‌ها، هنگام تعطیلات تحصیلی آن قدر کتاب می‌خواندم که نفت چراغ تمام شده و خاموش می‌شد. این علاقه، نه تنها در نوجوانی، بلکه در مراحل دیگر زندگی‌ام نیز مارها نکرده. آن‌چنان‌که امروز، بیش از آنکه خودم را مترجم بدانم، یک کتاب‌خوان می‌دانم.» اگر کتابخانه پرویز شهیدی را ببینید (که در برخی عکس‌ها در وب هم قابل مشاهده است)، این گفته‌اش را که او یک عشق کتاب است تأیید می‌کنید.

پرویز شهیدی ۱۴ اسفند ۱۳۱۵ در مشهد به دنیا آمد و در دبیرستان «شاه رضای» همین شهر با زبان فرانسه آشنا شد. همین آغاز مسیری بود که به ترجمه ختم شد، اگرچه آن روزها خودش هیچ به این کار فکر نمی‌کرد، چنان‌که نخستین ترجمه شهیدی قدری دیر هنگام، سال ۱۳۴۸، زمانی‌که او از بانک بازنشست شده بود، منتشر شد. هرچند او حدود دو دهه پیش تر در ترجمه طبع آزمایی کرده بود، از اواخر دهه «۶ به صورت جدی و حرفه‌ای به این عرصه پا گذاشت. از شهیدی تاکنون بیش از ۱۱۰ اثر منتشر شده است، او چندین ترجمه دیگر نیز در دست انتشار یا در انتظار مجوز دارد. در این مطلب، مروری کوتاه داریم بر دیدگاه‌های او درباره ترجمه و مشخصه‌های یک برگردان خوب.

- آشنایی با روح زبان

شهیدی ترجمه را هم هنر می‌داند و هم فن. او شرط ترجمه خوب را، علاوه بر تسلط به زبان مبدأ و مقصد، آشنایی عمیق با هر دو زبان می‌شمارد. امری که خودش آن را «روح زبان» می‌نامد؛ «کسی‌که می‌خواهد ترجمه کند باید به روح زبان مبدأ و مقصد آشنا باشد؛ فقط دانستن واژگان نیست. ما ادبیات و زبانی غنی داریم. برای اینکه بخواهی حرف حافظ یا مولانا را بفهمی، باید روح زبان را بدانی.»

تسلط به زبان‌های مبدأ و مقصد از نظر او به این دلیل اهمیت دارد که به مترجم هم در درک منظور نویسنده کمک می‌کند و هم امکان‌های بیشتری برای گزینش واژه مناسب جهت انتقال مفهوم مورد نظر می‌دهد؛ «مترجم باید درک درستی از منظور نویسنده داشته باشد، که این به جز با تسلط به اصول و قواعد زبان مقصد ممکن نمی‌شود. به عنوان مثال، «بیگانه» از کامیو را ز کلمات به ظاهر ساده است، در حالی‌که معنای عمیقی پشت سر این واژگان وجود دارد که جز از طریق انتخاب واژگان مناسب منتقل نمی‌شود.»

شرط دیگری که او برای موفقیت ترجمه یک اثر ادبی لازم می‌داند آشنایی عمیق مترجم با نویسنده و کتاب اوست. شهیدی خواندن مجموعه آثار یک نویسنده و خواندن چندباره متن اصلی برای درک عمق آن راروش خودش در مواجهه با آثار ادبی بیان می‌کند، «من ناآشنایی کامل با نویسنده‌ای پیدا نکنم، نمی‌توانم روی آن اثر کار کنم. علاوه بر این، مترجم باید اثر را در ذهنش کالبدشکافی کند، مثلاً برای ترجمه «جنایت و مکافات» داستایفسکی، باید فکر کرد که چرا او نام شخصیت‌ها را ـ مثلاً ـ «راسکولنیکف» یا «سونیا» گذاشته است و چرا تیر را برای آلت قتاله استفاده می‌کند. این‌ها لایه‌های دیگری به اثر می‌دهد.»

- اهمیت وجدان ترجمه

او را ز موفقیت برخی آثار بزرگان ترجمه در ایران، نام‌هایی همچون محمد قاضی، ابوالحسن نجفی، نجف دریابندری، رضا سید حسینی و عبد... کدوری، را عشق ورزیدن و تعهد توانمان آن‌ها به ادبیات و اثری که به فارسی برمی‌گردانده‌اند می‌داند، «تجربه صرفاً با افزایش سن به دست نمی‌آید (...). تجربه براساس دقت به خرج دادن و وسواس کاری داشتن به وجود می‌آید. مترجمان قدیمی تر یک نوع وجدان ترجمه داشتند و مسئولیتی سنگین بر دوش خود حس می‌کردند، وقتی اثری فاخر از یک نویسنده خاص را به دست می‌گرفتند، این حس را داشتند که وظیفه بزرگی را گردن گرفته‌اند، و به همین علت نتیجه آثار درخشانی است که می‌بینید.»

منبع نقل قول ها گزارش‌های «اینا، است

محمدحسین ساکت در نشست «صد کتاب ماندگار قرن»:

«تاریخ قرآن» در تاریخ نگاری قرآن ماندگار است

بیست و هشتمین نشست از مجموعه نشست‌های «صد کتاب ماندگار قرن» به بررسی و معرفی کتاب «تاریخ قرآن»، اثر مرحوم محمود رامیار، اختصاص یافت. محمدحسین ساکت، مترجم و پژوهشگر تمدن اسلامی، دبیری این نشست را برعهده داشت. ساکت، در ابتدا، ضمن معرفی شخصیت علمی رامیار و آثار او در حوزه‌های تاریخ و حقوق و علوم سیاسی، گفت: «دکتر رامیار مردی بزرگوار فروتن و جدی در کار خود بود؛ حتی در سخت‌ترین شرایط از اصول علمی خود دست نکشید. او از کسانی بود که تأثیر عمیقی بر تاریخ نگاری قرآن در ایران و جهان اسلام گذاشت.» وی، در ادامه، این کتاب را از جمله اولین آثار حوزه تاریخ قرآن در ایران دانست که از روش‌های نوین تحقیقاتی بهره دارد و توضیح داد: «مرحوم رامیار برای نخستین بار اصطلاح «ترکیب نو» یا «بافت نو» تاریخ قرآن را در جهان اسلام مطرح کرد. این اصطلاح، که در آن زمان با استقبال پژوهشگران روبه رو نشد، بعدها به عنوان یک مفهوم کلیدی در تاریخ نگاری قرآن پذیرفته شد.»

این مترجم و پژوهشگر، همچنین، به تأثیرگذاری کتاب «تاریخ قرآن» در پژوهش‌های قرآنی پرداخت و گفت: «این کتاب همچنان به عنوان اثری ماندگار و اساسی در تاریخ نگاری قرآن شناخته می‌شود. نویسنده، با وجود دشواری‌های فراوان در جمع‌آوری اطلاعات و تحقیق در آن دوران، توانست، با تکیه بر منابع علمی و پژوهشی، اثری معتبر و بی نظیر خلق کند که تأثیر شگرفی بر تاریخ قرآن پژوهی گذاشته است.»

منبع: کتابخانه ملی

گروه فرهنگ و ادبیات

اختتامیه بیستمین دوره انتخاب کتاب سال خراسان رضوی عصر دیروز در تالار شهید سلیمانی مجتمع شهدای سلامت برگزار شد.

در این مراسم که با حضور جمعی از مسئولان استانی و کشوری و نیز ناشران و نویسندگان برگزار شد، کتاب‌های برگزیده در حوزه‌های مختلف معرفی شدند.

ناصر افشارپور (سرپرست اداره‌کل توسعه کتاب و کتاب خوانی)، تیمور علی‌عسگری (سرپرست معاونت فرهنگی، اجتماعی و زیارت استانداری خراسان رضوی)، حسین مسگرانی (مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی خراسان رضوی) و مهدی نصیرزاده (مدیرعامل تعاونی ناشران خراسان رضوی) ازجمله مسئولانی بودند که در این مراسم دقایقی سخن گفتند.

- مهدی نصیرزاده، مدیرعامل تعاونی ناشران استان خراسان رضوی

زمان بربودن صدور مجوزها یکی از مسائلی است که می‌خواهم مطرح کنم. بعضی دوستان می‌گویند ناشرانی در تهران هستند که به آن‌ها زمان می‌دهند که مثلاً یک هفته دیگر مجوز می‌گیرند. نمی‌دانم این چقدر صحت دارد، اما باعث می‌شود که ما احساس کنیم ناشر تهرانی کارش سریع‌تر راه می‌افتد. مسئله جدی‌تر مسئله ناشران کتاب‌ساز است. ناشر کتابی که با ۸۰ درصد تخفیف به کتاب فروشی داده می‌شود منتهم به این است که در قیمت‌گذاری اجحاف کرده یا بالاخره یک جای کارش لنگ است. منی که دارم بین ۱۳ درصد تا ۱۵ درصد حق التألیف به مؤلف یا مترجمم می‌دهم منطقی ندارد که کتاب را با ۸۰ درصد تخفیف بدهم.

مسئله خرید کتاب هم هست. ما، همان طوره که چندین بار گفته‌ایم، حق رای در هیئت خرید کتاب نمی‌خواهیم، ولی می‌خواهیم بدانیم که این انتخاب چطور ی است. از من کتابی خریده‌اند که اگر به خودم می‌گفتند کتاب انتخاب کنم آن را انتخاب نمی‌کردم. تعارف که نداریم! ما کتابی می‌خواهیم که در کتابخانه‌ها استفاده شود.

پری غلامی، داستان‌نویس چیزی که در حوزه انتشار کتاب همیشه مرا رنج می‌دهد، این است که وقتی که یک کتاب داستان به دستم می‌رسد، اولین چیزی که می‌بینم این است که بی‌کیفیت است. من می‌خواهم بدانم که چه چیزی باعث می‌شود که یک کتاب مجوز بگیرد. فکر می‌کنم در فرایند ممیزی که حالا نمی‌دانم چقدرش درست است و چقدرش نادرست، چیزی که هرگز ممیزی نمی‌شود، کیفیت داستان نویسی و اصول علمی داستان نویسی است. خیلی از کتاب‌هایی که مجوز می‌گیرند، در مشهد شاید بیشتر باشند، اصلاً داستان نیستند، شما که دارید ممیزی می‌کنید، یک ممیز هم بگذارید برای کیفیت علمی. همه اعتراض دارند به ممیزی. من می‌خواهم بگویم اگر قرار است ممیزی بشود، چیزهای ارزشمندتری را هم ممیزی کنید؛ یعنی اول ببینید اینکه دست شما می‌رسد اصلاً داستان هست، بعد بروید سراغ موارد دیگر. دیگر اینکه وقتی که اعلام می‌کنید به جشنواره‌ای داستان بدهید، بفرمایید که براساس چه معیارهایی قرار است داوری شود.

برگزیدگان کتاب سال خراسان رضوی معرفی شدند

در اختتامیه بیستمین دوره انتخاب کتاب سال خراسان رضوی از برگزیدگان در بخش‌های مختلف قدرانی شد. در بخش «دین و معارف اسلامی» هادی وکیلی برای کتاب «رحمت حکیمانه» و حجت الاسلام محمد جواد نظافت یزدی برای کتاب «راه و رسم روشنگری» برگزیده شدند.

در بخش «ادبیات» سلمان ساکت برای کتاب «کارنامه فیاض» و فرزانه قدسی نژاد برای کتاب «دیوان قدسی» شایسته تقدیر شناخته شدند. در بخش «ادبیات پایداری» از خدیجه حسینی برای کتاب «چشم به راه یک رؤیا» و ایوب خرسندی برای کتاب «جهادی بدون مرز» قدردانی شد. در بخش «روان‌شناسی و علوم تربیتی» حجت الاسلام والمسلمین مرتضی مروی برای کتاب «مربوبیگری، از مبانی تا میدان» برگزیده شد. در بخش «تاریخ و علوم سیاسی و اجتماعی» حسین باصفا برای کتاب «باستان‌شناسی خراسان در دوران فرغ» به عنوان برگزیده معرفی شد. در نهایت در بخش «کودک و نوجوان» محمد خسروی‌راد برای کتاب «قصه‌های محمد، عیدگاه» و منیره هاشمی برای کتاب «خانه ایستاده است» شایسته تقدیر شناخته شدند.

بیش از ۱۰۰۰ اثر به جشنواره مطبوعات خراسان رضوی رسیده است

خبر

در اختتامیه بیستمین دوره انتخاب کتاب سال خراسان رضوی مطرح شد

مصائب تمرکزگرایی در صنعت نشر

می‌خواندند و روی طاقچه خانه آن‌ها دیوان حافظ و شاهنامه فردوسی وجود داشت. اکنون هم مخاطبان کتاب علما، دانشمندان و دانش‌پژوهان هستند. از دیگرسو، تولیدکنندگان کتاب از متخصصان اند، برخلاف رسانه‌های مجازی که تولیدکنندگان آن کمابیش انسان‌های غیرمتخصص اند. بنابراین، پایه اولیه تولیدات چندرسانه‌ای سینما، تلویزیون و پیام‌رسان‌ها کتاب است و کتاب همچنان حرف اول را می‌زند.

- سعید عاقله، نویسنده و ناشر

مجوز نشر من ده ساله بوده که تمام شده و اکنون ماه هاست مشکل دارم برای گرفتن مجوز. در بحث مجوز کتاب، در بحث کاغذ، در بحث خرید کتاب که حالا، پس از حدود چهل و خرده‌ای سال، گرفتار چنین مصیبت‌هایی باشیم، تصمیماتی در هر دولتی گرفته می‌شود که متأسفانه دولت‌ها که منتقل می‌شوند، خیلی‌شان می‌روند روی هوا و نویسنده و ناشر مصیبت دارند که باید چه‌کار کنند. قرار شد یک اتاق فکری تشکیل شود و به برخی مسائل به صورت زیرساختی بپردازیم که متأسفانه چنین اتفاقی را شاهد نبودیم و پس از این هم خواهیم بود؛ چیزی که دشمنان ما در حد اعلا از آن برخوردارند و با آن سوره را از ما گرفته‌اند. لبنان را آن‌طور کرده‌اند و ما متأسفانه هشت و نهمان گرو هم است. این سیستم سیستم مشکل داری است. اگر بناست فکری بشود، من خواهیم این است که یک فکر اساسی بشود.

- حسین مسگرانی، مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی خراسان رضوی

مسائلی که هم ناشران عزیز و هم نویسندگان بیان کردند، یکی مشخص نبودن بعضی معیارهاست و یکی هم فرایند صدور مجوز که اکنون خیلی کند شده. این روند لازم است که تسهیل شود. کمیته‌ای هم داشتیم به نام «کمیته حمایت از نویلمان» که بعد نامش عوض شد. آنجا یک اعتباری به استان‌ها می‌دادند که ما در استان خودمان براساس دستورالعملی خرید کتاب را انجام می‌دادیم. در دوره قبل، معاون محترم فرهنگی خواستند متمرکز عمل کنند. من به عنوان کسی که ۲۵ سال، ۲۰ سال در این ساختار حضور داشته، فکر می‌کنم این تصمیم‌گیری اشتباه بوده است و باید در استان‌ها این کمیته را تقویت می‌کردند. اگر آیین‌نامه

نیاز به اصلاح داشت، اصلاح می‌کردند. به هر صورت، ما نگاهمان این است که شما در وزارتخانه مسئولیت ملی دارید و خراسان و شهرها و نویسندگانش هم جزو عائله تان هستند. کمی‌گوییم از هر کاری حمایت شود، می‌گوییم معیارها مشخص شود که نویسندگان ما و ناشران ما متوجه آن‌ها بشوند.

- تیمور علی‌عسگری، سرپرست معاونت فرهنگی، اجتماعی و زیارت استانداری خراسان رضوی

همه ما می‌دانیم که ممیزی کتاب طبق آیین‌نامه‌ها و موازین مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی انجام می‌گیرد. بنابراین، من فکرمی‌کنم ناشران گلایه‌هاشان درباره موارد سلیقه‌ای این کار است. من خودم به عنوان یک معیار عرض می‌کنم که اگر مثلاً ممیز چهره عالم و بزرگوری از جنس آقای دکتر محمدعلی مهدوی‌راد باشد، کسی نمی‌تواند چندان گلایه داشته باشد یا کارش را نقد کند، ولی در مواردی این‌طور نبوده است. دسترسی به چنین افرادی و جذب چنین چهره‌هایی برای اموری این‌گونه مقداری سخت است. درعین حال، ما به عنوان حاکمیت، از آنجا که کارمان تصدیگری نیست و تسهیل‌گراییم، به خصوص در حوزه کتاب، باید دولت دولت تسهیل‌گرایی باشد. من فکر می‌کنم که اگر ما در همدلی و تضارب آرا و هم‌فکری، که معمولاً بوده، بیشتر فعال باشیم، این مسائل زیاد سخت و غامض نیست.

- ناصر افشارپور، سرپرست اداره‌کل توسعه کتاب و کتاب‌خوانی

فرایند بررسی کتاب‌ها در هیئت نظارت تهران و دیگر استان‌ها تفاوت‌هایی دارد که باعث برخی گلایه‌ها شده است. اکنون کارشناسان ما در تهران و استان‌های مختلف مانند سیستان به صورت هم‌زمان درحال بررسی آثار هستند. ملاک اصلی ارزیابی هم زمان ثبت و پیگیری مجوزهاست، نه اینکه کتاب از کدام استان ارسال شده است. مستمر در فرایند ممیزی بازنگری می‌شود، چنان‌که در هفته‌های اخیر بررسی دوباره برخی آثار انجام شده است. همچنین نویسندگان و مترجمان می‌توانند از طریق وزارتخانه در جریان نحوه بررسی کتاب‌ها قرار بگیرند و در صورتی‌که اعتراضی دارند، آن‌را اعلام کنند. در سال گذشته روزانه حدود چهارصد مجوز کتاب و درمجموع بیش از ۱۲۰ هزار مجوز صادر شده است که فقط کمتر از ۰.۵ درصد آن‌ها به‌طور ویژه بررسی شده‌اند. همچنین عناوین کتاب‌هایی که وزارتخانه خریده است، چهارشنبه هر هفته یا حداکثر شنبه از طریق سایت وزارتخانه اطلاع‌رسانی می‌شود.

البته هر کتابی ارزش چاپ و خرید ندارد و کیفیت برخی آثار منتشرشده پایین است. در برخی موارد، حتی ترجمه‌ها کیفیت لازم را ندارند. با احترام به نویسندگان و مترجمان، کارهایی که کیفیت مناسب ندارند نباید برای چاپ از ضوابط حمایتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برخوردار باشند.

برخی ناشران هم از ابزارهای هوش مصنوعی برای تولید محتوا استفاده می‌کنند که استاندارد‌های لازم را ندارد. مثلاً ترجمه کتاب‌ها با هوش مصنوعی در کمتر از نیم ساعت انجام می‌شود یا تصویرسازی کتاب‌ها با هوش مصنوعی در کمتر از دودقیقه صورت می‌گیرد که موضوع حق نشر را با معضلی جدی روبه رو کرده است. در سال آینده ضوابط حمایت از نویسندگان و ناشران شفاف‌تر خواهد شد و ناشران نیز می‌توانند پیشنهادهایشان را از طریق ادارات مربوط ارسال کنند.

'جهانشهر مشهد الرضا. اولویت‌ها و چالش‌ها' شرکت کردند. «رنجبر گفت: «بیشترین تعداد آثار رسیده در بخش رقابتی 'آثار' مربوط به قالب گزارش (خبری و تحقیقی)، و بیشترین تعداد آثار رسیده در بخش رقابتی 'موضوعی' مربوط به محور 'جبهه مقاومت' است. مجموعه‌های رسانه‌ای 'خراسان!'، 'قدس' و 'شهرآرا' (بدون ترتیب) بیشترین آثار ارسالی به دومین جشنواره مطبوعات، خبرگزاری‌ها و پایگاه‌های خبری خراسان رضوی را دارند.»

وی ادامه داد: «در بخش رقابتی 'آثار'، در هر قالب، نفرات اول تا سوم، و در بخش رقابتی 'موضوعی' و بخش ویژه، در هر محور موضوعی، نفر اول به عنوان برگزیده معرفی و تقدیر می‌شوند. مراسم اختتامیه و تقدیر از این برگزیدگان به‌زودی برگزار می‌شود.»

دبیر دومین جشنواره مطبوعات، خبرگزاری‌ها و پایگاه‌های خبری خراسان رضوی از ارسال بیش از هزار اثر به این جشنواره خبر داد.

به گزارش روابط عمومی این جشنواره، محمد جواد رنجبر افزود: «فراخوان دومین جشنواره مطبوعات، خبرگزاری‌ها و پایگاه‌های خبری خراسان رضوی، پس از هشت سال وقفه، ۱۶ دی‌ماه امسال منتشر و با استقبال خوب خبرنگاران، روزنامه‌نگاران، عکاسان و گرافیست‌های مطبوعاتی استان مواجه شد و درمجموع ۱۰۰۸ اثر به دبیرخانه این جشنواره رسید.»

وی با بیان اینکه دومین دوره این جشنواره در سه بخش رقابتی «آثار»، رقابتی «موضوعی» و بخش ویژه برگزار می‌شود، ادامه داد: «شرکت‌کنندگان در این جشنواره در ۱۰ قالب بخش رقابتی 'آثار'، هشت محور بخش رقابتی 'موضوعی' و نیز بخش ویژه